

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Radovana Suchánka a soudců Josefa Fialy (soudce zpravodaje) a Jiřího Zemánka o ústavní stížnosti stěžovatele **V. V.**, zastoupeného Mgr. Petrem Řehákem, advokátem, sídlem Újezd 409/19, Praha 1 – Malá Strana, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2017 č. j. 30 Cdo 2190/2017-191, rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. prosince 2016 č. j. 22 Co 386/2016-176 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 25. dubna 2016 č. j. 18 C 260/2014-149, za účasti **Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 2**, jako účastníků řízení, a **České republiky – Ministerstva spravedlnosti**, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2017 č. j. 30 Cdo 2190/2017-191 bylo porušeno právo stěžovatele na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem zaručené v čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. července 2017 č. j. 30 Cdo 2190/2017-191 se ruší.**
- III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.**

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení výše uvedených rozhodnutí obecných soudů, neboť má za to, že jimi bylo porušeno jeho právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem orgánů veřejné moci podle čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti, jakož i z Ústavním soudem vyžádaného spisu Obvodního soudu pro Prahu 2 (dále jen „obvodní soud“) sp. zn. 18 C 260/2014 se podává, že stěžovatel se žalobou vůči vedlejší účastnici domáhal zaplacení částky 251 018 Kč s příslušenstvím jako přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu podle zákona č. 82/1998 Sb.,

o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“), která mu měla vzniknout v souvislosti s nepřiměřenou délkou trestního řízení vedeného u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) pod sp. zn. 3 T 14/2001, v němž vystupoval jako poškozený. Obvodní soud rozsudkem ze dne 25. 4. 2016 č. j. 18 C 260/2014-149 žalobu v plném rozsahu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Po zhodnocení věci dospěl k závěru, že celkovou délkou řízení lze sice hodnotit jako nepřiměřenou, avšak vzhledem k okolnostem případu, zejména vzhledem k postupu orgánů veřejné moci, dále i ke skutkové a procesní mimořádné složitosti věci a specifickému postavení stěžovatele jako poškozeného v trestním řízení, nepřekračuje celková délka řízení hranici přiměřenosti natolik zásadně, aby bylo nutno stěžovateli kompenzovat vzniklou újmu poskytnutím peněžitého zadostiučinění. Celková délka řízení rozhodná pro posouzení vzniku stěžovatelovy nemajetkové újmy totiž trvala od 21. 12. 1999 do 30. 10. 2012, tedy 12 let a 10 měsíců. Rovněž postup orgánů činných v trestním řízení lze podle obvodního soudu hodnotit jako koncentrovaný a směřující k projednání a rozhodnutí věci. V dané souvislosti je pak nutno podle obvodního soudu přihlídnout též ke skutkové i procesní složitosti dané zejména enormním počtem poškozených, který přesáhl jeden tisíc, a rovněž k aspektům, že trestní soudy ve výše vymezeném období, jež je pro posouzení stěžovatelovy újmy relevantní, ve věci opakovaně rozhodovaly. Byť celkovou délkou řízení nelze jistě z pohledu stěžovatele jako poškozeného hodnotit jako přiměřenou, výše popsané výjimečné okolnosti případu, jakož i specifické postavení poškozeného v adhezním řízení, vedly obvodní soud nicméně k závěru, že náhrada nemajetkové újmy poskytnutím peněžitého zadostiučinění neodpovídá rozsahu vzniklé újmy. Adhezní řízení totiž představuje specifický druh řízení, kdy práva poškozeného jsou projednávána v řízení, které je k hlavnímu trestnímu řízení připojeno. Veřejnoprávní charakter trestního řízení tedy dominuje a ovládá i nárok poškozeného na náhradu škody. Poškozený, jenž se se svým nárokem připojil k trestnímu řízení, má sice na jedné straně poněkud jednodušší postavení, neboť důkazní břemeno ohledně prokázání zavinění způsobené škody jej netíží, na druhé straně však právě tato skutečnost pro poškozeného znamená, že není pánem sporu a průběh řízení může ovlivňovat jen minimálně. Primárně by tedy poškozený měl svůj nárok uplatnit v občanskoprávním řízení. V posuzované věci se však stěžovatel podle obvodního soudu ani nepokusil uplatnit svůj nárok na náhradu škody v řízení občanskoprávním, z čehož lze podle obvodního soudu dovodit, že význam předmětu řízení nebyl pro stěžovatele vysoký a nemůže být tedy důvodem pro poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v penězích.

3. K odvolání stěžovatele městský soud v záhlaví uvedeným rozsudkem potvrdil rozsudek obvodního soudu (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.). Městský soud ve svém potvrzujícím rozsudku mimo jiné zdůraznil, že vedlejší účastnice stěžovateli již v rámci mimosoudního projednání nároku uhradila částku 2 314 Kč, kdy městský soud takovouto výši zadostiučinění považoval vzhledem ke konceptu tzv. sdílené újmy plynoucího z judikatury Nejvyššího soudu a Evropského soudu pro lidská práva za dostatečnou. Nadto uvedl, že projekt H-System byl podle jeho názoru od počátku rizikový, přesto do něj stěžovatel investoval. Vzhledem k velkému počtu poškozených přitom ani stěžovatel reálně nemohl očekávat, že mu jako poškozenému bude v rámci adhezního řízení plně nahrazena jemu způsobená škoda.

4. Následné dovolání stěžovatele bylo ústavní stížností napadeným usnesením Nejvyššího soudu odmítnuto (výrok I.) a bylo rozhodnuto o náhradě nákladů dovolacího řízení (výrok II.). V odůvodnění Nejvyšší soud mimo jiné zdůraznil, že při přezkumu výše či formy zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek obsažených v § 31a zákona č. 82/1998 Sb., přičemž výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zřejmě nepřiměřená, což ovšem v případě stěžovatele nenastalo. Otázka sdílení újmy více poškozenými rovněž v daném případě nemohla založit přípustnost dovolání, neboť při jejím řešení se městský soud neodchýlil od přístupu přijatého Nejvyšším soudem a naopak přihlédl k tomu, že v případě více poškozených nepřiměřenou délkou řízení je jejich újma do určité míry – jakožto procesní strany – sdílená. Ani otázka významu řízení pro stěžovatele podle Nejvyššího soudu nezaložila přípustnost dovolání, neboť dovoláním napadený rozsudek nepředstavuje jiné řešení, než jaké je obsaženo v dosavadní judikatuře Nejvyššího soudu. Městský soud naopak správně přihlédl k tomu, že rozhodování soudů o nároku poškozeného v adhezním řízení se významně odlišuje od rozhodování o totožném nároku před soudem v řízení civilním a že tedy význam předmětu řízení se pro poškozeného liší. Městský soud se rovněž neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, když při hodnocení významu řízení pro poškozeného přihlédl též k dalším konkrétním skutečnostem, které s ohledem na výjimečnou povahu posuzovaného trestního řízení, jehož se účastnilo více než tisíc poškozených, objektivně nezůstaly bez vlivu na jeho trvání a také na intenzitu stěžovatelem pociťované újmy. Konečně ani námitka stěžovatele spočívající v tom, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces, neboť odvolací soud nerozhodl v jeho případě obdobně jako jiné senáty městského soudu ve skutkově podobných věcech, přípustnost dovolání nezaložila, neboť městský soud důvod, pro který otázku sdílení újmy posoudil jinak, náležitě vysvětlil, a to zejména četnými odkazy na judikaturu Nejvyššího soudu a především na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.

II.

Argumentace stěžovatele

5. Stěžovatel především namítá, že pouhé konstatování porušení práva hrubě neodpovídá jeho utrpěné újmě a je v rozporu s ustálenou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu a nenaplnuje účel odčinění újmy podle čl. 36 odst. 3 Listiny. Odvolací soud přitom zamítavý rozsudek prvostupňového soudu potvrdil i přesto, že si byl výslovně vědom odlišné rozhodovací praxe v obdobných řízeních, kdy se náhrady domáhají ostatní poškození v případě H-System (stěžovatel v této souvislosti odkazuje například na rozsudek městského soudu ze dne 23. 6. 2016 č. j. 25 Co 135/2016-130, kterým bylo poškozeným poskytnuto zadostiučinění za nemajetkovou újmu ve výši 119 311 Kč). Obecné soudy rovněž podle stěžovatele zcela ignorovaly skutečnost, že vliv složitosti věci na celkovou délku trestního řízení se v průběhu času zásadně měnil. Podle stěžovatele byl faktor složitosti do pravomocného odsouzení hlavního pachatele Ing. Petra Smetky blíže nespecifikovaným rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) ze dne 6. 6. 2006 značný; po tomto rozsudku vrchního soudu však již byl naprosto minimální a k prodlužování daného trestního řízení docházelo ze zcela jiných důvodů, které se složitostí věci téměř nesouvisely. Stěžovatel se dále pozastavuje nad tím, že soudy jako další kritérium použité ke snížení

výše eventuálního zadostiučinění jeho nemajetkové újmy použily argument, že trestní řízení probíhalo před soudy všech tří stupňů. Stěžovatel má ovšem za to, že tato okolnost není nikterak výjimečná a její zohlednění vlastně znamená, že jde o jakýsi trest za to, že účastník trestního řízení – odlišný od stěžovatele – použil na obranu svých práv opravný prostředek. Vytýkají-li obecné soudy stěžovateli, že spoléhal jen na adhezní řízení a nepokusil se vymoci svůj nárok v rámci civilního řízení, pak stěžovatel v daném kontextu poukazuje na určitý logický rozpor jejich argumentace. Byla-li totiž podle obecných soudů celá věc natolik složitá, že orgánům činným v trestním řízení při využití všech vyšetřovacích a procesních prostředků trvalo přibližně 6 let, než byly schopny pravomocně rozhodnout o vině hlavního pachatele, pak představa, že by stěžovatel coby fyzická osoba byl schopen sám docílit rozhodnutí o jemu způsobené škodě v kratším čase, je naprosto iluzorní.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

6. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána soudní rozhodnutí napadená ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný; stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

IV.

Vyjádření účastníků řízení

7. Obvodní soud pro Prahu 2 se k ústavní stížnosti nevyjádřil.

8. Městský soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti zcela odkázal na své rozhodnutí, jež je podle jeho názoru v souladu s relevantní judikaturou.

9. Nejvyšší soud ve svém vyjádření zejména zdůraznil, že stěžovatel ve svém dovolání neuvedl některé otázky, jejichž přezkumu se domáhá před Ústavním soudem (konkrétně jde o kritérium složitosti posuzovaného řízení a o kritérium postupu orgánů veřejné moci). V tomto rozsahu tedy stěžovatel podle Nejvyššího soudu efektivně nevyčerpal prostředek k ochraně svého práva podle § 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je tak v tomto rozsahu nepřipustná. Ústavní soud by rovněž měl zohlednit, zda případný kasační zásah do právních vztahů, jež byly obecnými soudy pravomocně a tím i definitivně deklarovány, je odůvodněn okolnostmi podstatného a přesvědčivého charakteru [v této souvislosti Nejvyšší soud odkázal příkladmo na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věcech *DRAFT-OVA a. s., proti Slovenské republice*, stížnost č. 72493/10, *PSMA. spol. s r.o., proti Slovenské republice*, stížnost č. 42533/11 a *COMPCAR, s. r. o., proti Slovenské republice*, stížnost č. 25132/13].

10. Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti se k ústavní stížnosti, i přes výzvu Ústavního soudu, nevyjádřila. V souladu s poučením obsaženým ve výzvě k vyjádření, Ústavní soud vychází z toho, že se vzdala postavení vedlejší účastnice.

11. Vyjádření účastníků řízení Ústavní soud nezasílal stěžovateli k replice, neboť tato nepřesahují rámec ústavní stížností napadených rozhodnutí. Nadto nelze přehlížet, že Ústavní soud stěžovatelově ústavní stížnosti zcela vyhověl.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

12. Dle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány i osoby. Byť předmětem odborných polemik zůstává otázka závaznosti odůvodnění nálezu, přesněji otázka závaznosti nosných důvodů takového rozhodnutí (srov. k tomu souhrnně např. Filip, J. in Bahýřová, L., Filip, J., Molek, P., Podhrázký, M., Suchánek, R., Šimíček, L., Vyhnánek, L. *Ústava České republiky: komentář*. Praha: Linde, 2010, s. 1216 a násl., anebo Sládeček, V. in Sládeček, V., Mikule, V., Suchánek, R., Syllová, J. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1018 a násl.), nepochybně lze přijmout závěr, že odůvodnění nálezu je spjato s jeho výrokem a právě (a jen) v rámci odůvodnění musí být výrok vykládán. Tato vázanost právním názorem Ústavního soudu vyplývá ze samotného smyslu kasace i z čl. 89 odst. 2 Ústavy.

13. Nad tento rámec je v souladu s četnou judikaturou Ústavního soudu [srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 18. 3. 1997 sp. zn. I. ÚS 70/96 (N 29/7 SbNU 191); náleží sp. zn. Pl. ÚS 41/02 ze dne 28. 1. 2004 (N 10/32 SbNU 61; 98/2004 Sb.) a další] závěr, že právní názor obsažený v odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu – má-li obecnou povahu – je závazný při řešení typově shodných případů. Je tomu tak mimo jiné proto, že jde ve svém důsledku o způsob interpretace a aplikace Ústavy, Listiny či mezinárodních závazků. Ústavní soud ovšem dovodil vázanost obecných soudů právním názorem Ústavního soudu také z obecného principu rovnosti v právech podle čl. 1 věty první Listiny, neboť rovnost v právech zakládá též právo na předvídatelné rozhodování v obdobných případech, čímž vylučuje libovůli při aplikaci práva. Za porušení principu rovnosti v právech je nutno pak v této souvislosti považovat zejména ty případy, kdy obecný soud neposkytne účastníkům ochranu jejich základních práv a svobod, ač již ve skutkově obdobných případech byla Ústavním soudem přiznána.

14. Rozhodnutí Ústavního soudu – vedle specifického řízení o kontrole norem – tedy z tohoto pohledu představují závazná interpretační vodítka pro rozhodování ve skutkově a právně obdobných věcech, od nichž je sice možné se odklonit, to ovšem pouze ve výjimečných a racionálně odůvodněných případech [srov. k tomu v širších souvislostech např. Kühn, Z. Proč si kontinentální právníci myslí, že jejich judikatura není závazná aneb patero důvodů pro odlišnou kontinentální koncepci precedentu. In.: Pezl, T. (ed.). *Závaznost rozhodování ústavních soudů: sborník příspěvků: mezinárodní teoretický seminář pořádaný dne 23. 4. 2004 Právnickou fakultou Západočeské univerzity v Plzni*. Plzeň: Západočeská univerzita, 2004, s. 39-46 nebo náleží sp. zn. I. ÚS 2219/12 ze dne 17. 4. 2014 (N 61/73 SbNU 163)]. Judikatura Ústavního soudu přitom plně zavazuje rovněž samotný Ústavní soud, resp. jeho jednotlivé senáty, s výjimkou případu uvedeného v § 23 zákona o Ústavním soudu, podle něhož dospěje-li senát v souvislosti se svou rozhodovací činností k právnímu názoru odchylnému od

právního názoru Ústavního soudu vysloveného v nálezu, předloží otázku k posouzení plénu; nicméně stanoviskem pléna je senát v dalším řízení vázán.

15. S ohledem na uvedené tedy nemohl III. senát Ústavního soudu nezohlednit, že v nedávné době rozhodl I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 17. 10. 2017 sp. zn. I. ÚS 2500/17 tak, že zrušil napadené usnesení Nejvyššího soudu. Rozhodl přitom ve věci stěžovatelů, kteří vystupovali – stejně jako stěžovatel v právě posuzované věci – jako poškození v trestní věci sp. zn. 3 T 14/2001. Stejně jako stěžovatel V. V. se i oni následně domáhali odškodnění své nemajetkové újmy způsobené průtahy v řízení v uvedené trestní věci. Protože jim přiznané zadostiučinění bylo oproti původně požadované částce sníženo asi o 90 %, obrátili se tito stěžovatelé na Ústavní soud, neboť měli za to, že snížení zadostiučinění v takovém rozsahu (bylo jim přiznáno zadostiučinění ve výši 15 181,80 Kč, 12 631,80 Kč a 14 544,30 Kč) je mimo jiné v rozporu s prejudikaturou Nejvyššího soudu, jež vychází z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu. Věc posuzovaná Ústavním soudem pod sp. zn. I. ÚS 2500/17 se v meritu neodlišuje od nyní posuzovaného případu, a proto se III. senát Ústavního soudu cítí být právními závěry obsaženými v nálezu I. senátu Ústavního soudu vázán, aniž by současně shledal důvod pro postup podle § 23 zákona o Ústavním soudu.

16. V bodu 28. odůvodnění citovaného nálezu se přitom I. senát Ústavního soudu vymezil i proti výši zadostiučinění, kterou městský soud a též i Nejvyšší soud shledaly přiměřenou. Přitom – jak plyne ze shora provedené rekapitulace – na základě stejných (a podle Ústavního soudu nesprávných) východisek rozhodovaly obecné soudy i ve stěžovatelově věci, když se mu dostalo zadostiučinění dokonce jen ve výši 2 314 Kč (tedy ještě násobně méně, než stěžovatelům ve věci sp. zn. I. ÚS 2500/17).

17. Nad rámec zmiňované části odůvodnění nálezu I. senátu Ústavního soudu III. senát Ústavního soudu v nyní posuzovaném případě nepřehlédl, že obvodní soud i městský soud mimo jiné nesprávně aplikovaly faktor sdílené újmy, jak se k němu ve svém stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 13. 4. 2011 sp. zn. Cpjn 206/2010 (všechna rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná na <http://www.nsoud.cz/>) přihlásil i Nejvyšší soud. Sám Nejvyšší soud se totiž primární otázkou sdílené újmy zabýval v situaci, kdy neúměrnou délkou řízení trpěli společníci právnické osoby. I v dalších úvahách rozvedených ve stanovisku Nejvyššího soudu lze přitom vysledovat, že koncept sdílené újmy lze použít zejména v situaci, kdy jednotliví poškození mohou objektivně vnímat odškodnění újmy každého z nich jako alespoň částečné odškodnění újmy vlastní (typicky se to týká osob příbuzných nebo právě společníků právnických osob). Proto dopad skutečnosti, že poškození v rámci trestního řízení, od něhož se odvíjí i nyní posuzovaná věc, byli organizováni v občanském sdružení Maják a došlo tak u nich jistě k částečnému rozprostření negativních důsledků trestního řízení, nemůže na druhou stranu být výlučně určující (srov. k tomu obdobně například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013 sp. zn. 30 Cdo 2922/2012), neboť kritérium vzájemného sdílení benefícia přiznání zadostiučinění v daném případě výrazněji nalézt nelze.

18. V ústavní stížnosti napadeném rozsudku městského soudu je ovšem uvedeno, že vedlejší účastnice k částce 2 314 Kč (kterou dostal i stěžovatel) dospěla prakticky jen

mechanickým rozpočítáním částky zadostiučinění běžně přiznávaným s tím, že ji rozdělila mezi jeden tisíc poškozených, aniž by se ale hlouběji zabývala intenzitou jejich vzájemného vztahu. Nejvyšší soud přitom na tuto disproporci v ústavní stížnosti napadeném usnesení nikterak nezareagoval (to právě zejména při posuzování přípustnosti dovolání stěžovatele v kontextu otázky zjevně nedostatečné výše přiznaného zadostiučinění), byť minimálně z rozsudku městského soudu vyplývá, že právě rozpočítání odškodnění mezi velký počet poškozených způsobilo, že již v rámci mimosoudního projednání stěžovatelova nároku nebylo stěžovateli uhrazeno ani jedno procento standardní výše zadostiučinění, které původně požadoval.

19. I z tohoto důvodu nemůže Ústavní soud souhlasit s Nejvyšším soudem v tom, že městský soud neporušil stěžovatelovo právo na spravedlivý proces (což, jak i Nejvyšší soud sám připouští, by znamenalo přípustnost dovolání), když podle Nejvyššího soudu řádně vysvětlil, proč otázku sdílení újmy posoudil jinak, než ostatní senáty městského soudu. Stěžovatel totiž jak v ústavní stížnosti, tak v dovolání odkazuje na rozsudek městského soudu sp. zn. 70 Co 405/2016, kde se senát 70 Co alespoň rámcově zabýval skutečnými souvislostmi konceptu sdílení újmy aplikovaného na případ H-System. Takový rozbor se ovšem v nyní napadeném rozsudku městského soudu nevyskytuje, když naopak se zde zcela blanketně – prostým výčtem – odkazuje na vybraná rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, aniž by městský soud závěry tam uvedené na jím posuzovanou věc skutečně použil. Je to ve své podstatě přitom týž výčet objevující se i ve vybraných rozhodnutích Nejvyššího soudu. Nelze ovšem přehlížet, že tato judikatura Evropského soudu pro lidská práva, kdy bylo přistoupeno ke snížení náhrad poskytovaných stěžovatelům, se týká jednak snížení náhrady škody z důvodů jejího sdílení [to znamená mimo jiné výdajů na advokáta a výdajů spojených s vedením řízení – srov. k tomu například *mutatis mutandis* rozsudek velkého senátu ve věci *Scordino proti Itálii* z 29. 3. 2006 (č. 1); stížnost č. 36813/97] a jednak snížení zadostiučinění nemajetkové újmy mimo jiné tehdy, domáhali-li se stěžovatelé v řízení, v němž k průtahům došlo, například zrušení nezákonného správního rozhodnutí, jehož existence však sama o sobě neměla dopad do jejich majetkové sféry [srov. k tomu § 34 rozsudku velkého senátu ve věci *Arvanitaki-Roboti a ostatní proti Řecku* z 15. 2. 2008 (stížnost č. 27278/03)]. O takovouto situaci – alespoň co se nemajetkové újmy týká – však ve stěžovatelově případě nejde; nadto i v případech, kdy Evropský soud pro lidská práva ke snížení zadostiučinění nemajetkové újmy přistoupil, měla výše přiznaného zadostiučinění nikoliv jen symbolickou hodnotu a byla k původně požadované částce v respektovatelném poměru (to však podle Ústavního soudu o zadostiučinění v částce 2 314 Kč s ohledem na okolnosti posuzovaného případu říci nelze). Ústavní soud přitom sice reflektuje rozdíl, jenž zmínily i obecné soudy, že Evropský soud pro lidská práva patrně ještě nikdy neposuzoval případ s tak vysokým počtem poškozených (účastníků řízení), nicméně striktní dodržování algoritmu matematického dělení běžně přiznávané výše zadostiučinění počtem poškozených by ve svém důsledku v některých případech vedlo k úplnému obsahovému popření poskytování zadostiučinění v penězích. To podle Ústavního soudu nelze připustit, neboť stát odpovídá za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb. i tehdy, jestliže sice k průtahům nedošlo neodůvodněnou nečinností soudu, ale řízení – stejně jako ve stěžovatelově případě – bylo přesto nepřiměřeně dlouhé (srov. k tomu přiměřeně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2012 sp. zn. 30 Cdo 1916/2010 odkazující výslovně na čtvrtou právní větu shora cit.

stanoviska sp. zn. Cpjn 206/2010). Tuto objektivní a měřitelnou skutečnost pak nelze argumentem vysokého počtu účastníků materiálně zcela rozmělnit.

20. Ústavnímu soudu tedy nezbyvá než uzavřít, že i v právě posuzované věci Nejvyšší soud nesprávně posoudil přípustnost dovolání, neboť v této věci se městský soud odchýlil od některých východisek, z nichž vychází judikatura Nejvyššího soudu vážící se k otázkám odškodnění nemajetkové újmy. Ze stejného důvodu pak nemůže obstát tvrzení Nejvyššího soudu, že stěžovatel údajně neučinil předmětem dovolání kritérium složitosti řízení, v němž mu měla újma vzniknout, stejně jako kritérium postupu orgánů veřejné moci. Na tomto závěru pak nemůže ničeho změnit ani blanketní odkaz Nejvyššího soudu na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva v jeho vyjádření. Odkazovaná rozhodnutí – všechna proti Slovenské republice – věcně s právě posuzovanou věcí přímo nesouvisejí, když Nejvyšší soud ve svém vyjádření ani podrobněji nevysvětluje, v čem spatřuje absenci podstatných okolností bránících kasačnímu zásahu Ústavním soudem (ostatně ve všech Nejvyšším soudem odkazovaných rozsudcích Evropský soud pro lidská práva shledal porušení čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a přiznal odškodnění). Nejvyšší soud tak nedostal své povinnosti plynoucí pro něj z čl. 4 Ústavy, neboť základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci, tedy i pod ochranou Nejvyššího soudu [srov. k tomu např. odst. 54 a násl. stanoviska pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 ze dne 28. 11. 2017 (460/2017 Sb.)].

21. Proto Ústavní soud i v této věci přistoupil ke zrušení ústavní stížnosti napadeného usnesení Nejvyššího soudu, když stejně jako v nálezu sp. zn. I. ÚS 2500/17, respektuje zásadu minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů, nepřistoupil ke zrušení rozhodnutí městského soudu a obvodního soudu. Učinil tak i proto, že výtky v tomto nálezu uvedené mají ryze právní povahu a nové zhodnocení případu umožní právě Nejvyššímu soudu naplnit jeho úlohu při sjednocování judikatury, která mu náleží.

22. Ústavní soud proto z výše uvedených důvodů ústavní stížnosti v části směřující proti usnesení Nejvyššího soudu vyhověl a napadené rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Ve zbývající části Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako nepřijatelnou podle § 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Takto rozhodl bez přítomnosti účastníků a bez ústního jednání, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 13. února 2018

Radovan Suchánek
předseda senátu